

Ritva Jokela

Dosentti, ylilääkäri
Hyks, ATeK, Naistenklinikka
ritva.jokela@fimnet.fi

Sari Karlsson

LT, vt ylilääkäri
Tays, Teho-osasto
sari.karlsson@pshp.fi

SAAKO VAKAUMUKSEN OHITTAA?

► Brittikirjailija Ian McEwan (syntynyt 1948) on monesti aiemminkin käsitellyt teoksissaan eettisiä ja moraalisia kysymyksiä. Amsterdam-romaanissa (1998, suomennos 2000) keskiössä on eutanasia. Sovitus (*Atonement* 2001, suomennos 2002) tarkastelee väärän valan vaikutuksia sen tehneen myöhemässä elämässä. Sovitukselta tehtiin myös elokuva (2007).

Teoksessa *Lapsen oikeus* McEwan on tarttunut myös anesthesiologeja ja teholääkäreitä askarruttavaan aiheeseen Jehovan todistajien verensiirrosta. McEwan kysyy, miten suhtautua alle 18-vuotiaan Jehovan todistajan kieltäytymiseen verensiirrosta tilanteessa, jossa sytostaatit ovat aiheuttaneet syvän anemian.

Romaanin kuvaamassa tilanteessa sen päähenkilö, perheoikeuden tuomari tekee ratkaisun alaikäisen pojan verensiirrosta pohjautuen vuodelta 1989 peräisin olevan Britanin lapsilain kohtaan: ”Käsiteltäessä mitä tahansa lapsen kasvatukseen liittyvää kysymystä oikeusistuimen tulee päätöksiä tehdessään pitää ensisijaisena lapsen itsensä hyvinvointia”. Päätöstä tehdessään hän käy tapaamassa potilasta sairaalassa ja tutustuu varhaiskypsään nuoreen mieheen. Tämä ei kaihaa haastaa ja jopa provosoida häntä uskonnollisen vakaumuksensa suhteen. Perheoikeuden tuomarin päätös johtaa emotionaalisesti epäkypsän nuoren fiksoitumisen häneen. Tuomarin torjuttua hänet hän kokee itsensä tämän hylkäämäksi ja lopulta täysi-ikäiseksi tultuaan päättyy kieltäytymään verensiirrosta sairauden seuraavan relapsin yhteydessä.

Kirjassa kuvataan muitakin tuomarin perheoikeudessa

ratkaisemia erilaisia tapauksia perusteluineen ja niissä riittää lukijalle pohtimista. Miten olisin itse toiminut, jos olisin ollut ratkaisijan asemassa?

Romaani alkaa tuomarin henkilökohtaisen elämän kriisillä ja lopussa saadaan asiaan aavistus ratkaisusta. Kirjan alussa tämä toinen, henkilökohtainen kriisi tuntuu jollakin tavalla irralliselta pääasian rinnalla. Kirjan lopussa lukijalle tulee tuomarin puolesta kuitenkin levollisempi olo, joten tämäkin tarina saa merkityksensä.

McEwan on tehnyt perusteellista taustatyötä. Hän on kuullut niin Jehovan todistajia, lääkäreitä kuin perheoikeuden tuomareitakin. Kirjailija referoi lainoppineen Jehovan todistajan Richard Danielin tekemää väitöskirjaa verestä kieltäytymisen perusteista (*Managing without blood: The medical, legal and ethical challenges*, 2012). Tämän pohjalta lukijalle raottuu vaikeasti ymmärrettävä uskonnon opillinen tausta.

Eniten romaanissa ovat saaneet tilaa lainoppineiden äänet. Lääkärilukijan näkökulmasta painotus on kohdallaan. Ilman lainsäädäntöön pohjautuvaa pohdintaa lääketieteeseen edustaja jäisi varjonyrkkeilemään itsensä kanssa siitä, mikä on oikein,

mikä väärin. Ja siitä, kumman vakaumusta tulee kunnioittaa ensisijaisesti, potilaan vai hoitavan lääkärin.

Lapsen oikeus ei anna vastauksia vaikeisiin kysymyksiin, vaan tekee niitä lisää. Milloin ihminen on riittävän kypsä siihen, että saa toimia vakaumuksensa mukaan? Kuinka pitkälle virkamiehen, tässä tapauksessa perheoikeuden tuomarin, vastuu päätöksistään kantaa? Voiko toinen ihminen kyseenalaistaa Jehovan todistajan vakaumuksen verensiirrosta kieltäytymisestä? Onko se vähemmän arvokas tai vähemmän uskottava vakaumus kuin esimerkiksi se, että ihminen haluaa kieltäytyä elvytyksestä? Tai se, että ihminen kieltäytyy leikkaushoidosta? Miksi kyseenalaistamme vakaumuksen ja epäilemme kuinka tietoinen suostumus (*informed consent*) uskonnollisista syistä verensiirrosta tai muista hoidoista kieltäytyjillä on?

Lapsen oikeus avaa vaikeaa eettismoraalista kysymystä kaunokirjallisin keinoin. Sen lukee mielellään. Se on romaani, jonka pitäisi kuulua jos ei lääkärin peruskoulutukseen, niin ainakin anesthesiologian ja tehohoidon erikoislääkärikoulutukseen. ■

Ian McEwan

Lapsen oikeus

Englanninkielinen alkuteos *The Children Act* (2014)

Otava 2015

ISBN 978-951-1-28886-2

222 sivua. 30 euroa.

Suomentanut Juhani Lindholm